Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!

Karkêren hemû welatan yekbin!

İŞÇİNİN SESİ

Polonya'da karşı-devrim ezilmelidir!

Yıl:8, Sayı:180
21 Aralık 1981

Onüç Aralık 1981 Pazar günü Polonya'da Ulusal Selamet Konseyi yönetime el koydu. Sıkıyönetim ilan edildi. Herkesin yakından izlediğini düşünerek son gelişmelerin detaylarına girmeyeceğiz. Bu sayımızda, dünya sosyalist sisteminde yeni bir dönem açan Polonya'daki son bir yıllık gelişmelerin genel bir değerlendirmesini ve ordunun yönetimine el koyması ile ilgili siyasal tutumumuzu ele alacağız.

Polonya'da karşı-devrim ezilmelidir

R. Yürükoğlu

Polonya konusunda geçen yıl vardığımız temel yargı, Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin derinden suçlu olduğu yönündeydi. Sosyalist bir ülkede işçiler devlete ve partiye karşı çıkıyorlarsa, bu son çözümlemede tamamıyla partinin suçudur.

O günden bugüne, Polonya toplumu altüst oldu. Siyasal yapıda, yeni doğan sendikal harekette, partinin yapısında büyük değişiklikler yer aldı. Sonunda ordu yönetime el koydu. Yargımız değişti mi?

1. Partideki değişim

Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin disiplini parçalandı, belli başlı üç kanat ortaya çıktı. Bunlardan biri (ki buna "yatay hareket" ya da "reform hareketi" deniyor) Dayanışma hareketinin parti içindeki uzantısıdır. Yatay hareket denmesinin nedeni, partinin dikey hiyerarşisini dikkate almayarak, partinin çeşitli bölge örgütlerinin yatay ilişki kurup birlikte iş yapmasını önermeleridir.

İkinci kesim, partinin sol kanadıdır. Kendisi için "partinin Marksist-Leninist cevheriyiz" diyen bu kesim ülkenin her yanında çok sayıda *fikir kulüpleri* kurdu. Kulüplere her kademeden gelen parti üyeleri bireysel üye oluyorlar. Bu kesim, görüşlerimiz tam uyuşmasa da, bizce partinin en sağlıklı kesimidir. Mutlaka aktif yığın çalışması yapmak gerektiğini söylüyor ve yapıyorlar. Bildiriler basıyor, kentleri afişliyor, halk arasında çalışıyorlar. Bu kesimin başını *Katoviçe Gurubu* çekiyor.

Üçüncü kesim, parti yönetimine egemen olan ortacı kesimdir.

Partinin bu üç kanadı içinde reformistlerin partideki gücü giderek azalıyor. Çünkü sınıf savaşımı giderek keskinleşiyor ve buna paralel olarak kutuplaşma artıyor. Hem Dayanışma'nın, hem Komünist Partisi'nin üyesi olmak olanaksızlaşıyor. Aynı kutuplaşma nedeniyle sağlıklı kanadın gücü artıyor.

Partinin son bir yıl içinde yaptıklarında belirleyici olan ortacıların görüşleridir. Ortacılık sağı ve solu bağdaştırma eğiliminin ürünü olarak ortaya çıkmadı. Dünya komünist hareketi bugün bir bütün olarak ortacı bir konumda yer aldığı için, baştan beri partiye egemen olan ortacı kanattı. İşler kızıştıkça, ortacılığın dışında sağ ve sol güçlendi.

Ortacıların tüm tutumu emperyalizme yaradı. Bunu söylemekten çekinmeyelim. Düşünün, bir politbüro üyesi televizyona çıkıyor ve şöyle diyor: "Grevi kaldırın, yoksa Sovyetler Birliği gelecek". Bir politbüro üyesi halkını Ruslar geliyor diye korkutuyor! Bu ulusçuluğun ta kendisidir. Emperyalizme ve Polonya içinde cirit atan ajanlarına yarayacak bundan daha güzel bir davranış zor bulunur. Partinin hattını çizen ortacılar, karşı-devrimci gelişmeye anti-Sovyet, ulusçu bir konumdan karşı çıkıyorlar ve karşı çıkışları da inandırıcı değildir.

Kimi olgular iyi, kimi olgular kötü, kimisinin içinde iyisi de kötüsü de var. Örneğin son bir yılda Polonya Partisi, sosyalist ülkelerin hiçbirinde olmadığı kadar memur, bürokrat havasından sıyrıldı. Partinin sürekli çalışan aygıtının (sekreterlerden vb. oluşan) fosilleşmişliği parçalandı. Son kongre öncesinde bölge parti örgütü sekreterlerinin 25'i MK üyesiymiş. Bu sayı son olağanüstü kongrede 8'e düştü. Son kongrede seçilen MK büyük çoğunluğuyla taban üyelerinden oluşuyor. Öte yanda, olayların zorlamasıyla son bir yılda parti içinde *açık tartışma* önlenemez bir gerçek oldu. Parti yönetimiyle parti tabanı arasında varolan derin uçurumun böylece kapanmaya başlaması, keskinleşen sınıf savaşının *yararlı* bir yan ürünü oldu.

2. Dayanışma hareketinde değişim ve emperyalizmin stratejisi

Aşağı yukarı 18 ay önce bir grevden doğan ve bu süre

içinde 9 milyonun üzerinde üye kazanan, "resmi" sendikayı çökerten Dayanışma Sendikası, bugün bir sendika olmaktan çıkmıştır. İktidara yürüyen anti-komünist bir harekettir.

Dayanışma dış bağlaşıklarını oldukça iyi ördü. Örneğin Amerikan AFL-CIO gangster sendikasıyla ilişki kurdu. Bu sendika Dayanışma'ya 600.000 dolar ve bir matbaa verdi. AFL-CIO'nun Herman adlı bir yöneticisi (CIA ajanı olduğu tüm dünyada açıklandı), Dayanışma'nın kongresine katıldı. Bu kongreye komünistleri, devlet basınını, televizyonu ise almadılar. Emperyalizmle işbirliğini açıklayan böyle daha birçok somut örnek verilebilir.

Dayanışma bu bir yıl içinde nasıl bir istekler eğrisi çizdi?

Dayanışma önce bağlaşıklarının örgütlenmesini sağladı. İlk genel grev tehdidini bu konuda getirdi. Onu aldıktan sonra, fabrikaları oralarda çalışan işçilerin mülkiyetine vermek gerektiği görüşüyle ortaya çıktı. Bu tutmayınca bu kez, fabrikalarda tüm konularda karar alma yetkisine sahip yönetim komiteleri kurulması ve bu komiteleri başka bir karışma olmadan işçilerin seçmesi isteğini öne sürdü. Böylece ilk öneri biraz biçim değiştirdi ama Dayanışma yönetiminin sosyalist üretim ilişkilerine olan düşmanlığı hiç değişmedi.

Daha sonra Dayanışma, ülke çapında ekonomik konularda parti karar vermemeli, tam yetkili bir toplumsal-ekonomik konsey bu görevi devralmalı görüşünü öne sürdü. Partiyi "ruhani liderliğe", yalnızca ideolojik konulara sınırlamaya kalkıştı.

Son olarak parlamentonun feshini, bir geçici hükümet kurulmasını ve özgür-genel seçimlere gidilmesini istedi. Sıkıyönetim de bu son noktada ilan edildi.

Emperyalizmin stratejisi ile Dayanışma'nın çizdiği istekler eğrisinin ilişkisi hakkında ne denebilir?

Polonya sosyalist ülkelerle sarılı bir ülkedir. Bugün Polonya'yı ani bir iç ya da dış saldırıyla sosyalist sistemden kopartmanın olanağı yoktur. Böyle bir girişim sonucunda yalnızca dünya savaşı çıkar. Tutulabilecek en gerçekçi yol, adım adım, yavaş yavaş, insanlara sosyalizm elden gidiyor dedirtmeden Polonya'nın sosyalist yapısını değiştirmektir. Dayanışma'nın yönetiminde bulunan ve hükümetle uzlaşma yanlısı görünen ılımlı kanat, emperyalizmin bu stratejisini eksiksiz uygulamıştır.

Dayanışma yönetiminin bugün ne söylediğine değil de, işin başından beri yaptığına, nasıl taktiklerle çalıştığına baktığımız zaman, kuşkuya yer kalmıyor. Bunlar emperyalizmin stratejisini uygulayanlardır. Başından beri bir adım ileri atıyorlar, partiden yarım adım koparıp geri çekiliyorlar. Parti içindeki güçler dengesine göre bir yerde ayak direme ağır bastığında hemen isteklerini yutuyorlar. Sonra yine geliyorlar, yine istiyorlar, yarısını alıp gidiyorlar. Emperyalizmin stratejisi adım adım ilerleme olduğundan Batı basını da Dayanışma'ya sürekli soğukkanlılık tavsiye ediyor, aşırılıklardan uzak durun diyor, Valesa'ya tam destek veriyor.

Kilisenin stratejisi de Valesa'nın stratejisinin aynısıdır. Amaç, kopuşu uzun bir zamana sündürmek, yavaş bir *metamorfoz* yaratmaktır. Koza örülüyor, örülüyor, bir gün bakacaksınız kelebek çıkmış!

Yaşam entelejans servislerinin planlarını izlemedi. Emperyalizmin stratejisi bir yere dek sürdü. Bu arada ülke ekonomisi iyice kötüledi, üretim yüzde 15-30 arasında yeniden düştü. Sınıf savaşı görülmedik derecede keskinleşti. Bu temel üzerinde partide sol kanat güçlenirken, Dayanışma'da aşırılık yanlısı akım ve guruplar güçlendi. İşler "ılımlı" kesimin elinden çıkmaya başladı.

Tabandan gelen ve Valesa'nın yardımcılığını kapan militan sağcı kanat, kör bir öfkenin patlamasını temsil ediyordu. Dizginlerden boşalmış bu militanlık deli deli akıyordu. O aşırılığı içinde gelişmeleri iyice hızlandırdı, parti içinde sol kanadın güçlenmesine yardım etti. Anti-Sovyet bildiri dağıtarak, parlamentoyu feshedelim diyerek vb. aslında sosyalizme karşı olmayan, ama haksızlıklara karşı çıkan yığınların gözünü açtı. Böylece Dayanışma bir yandan toplumda bulduğu eski geniş desteği yitirmeye başlarken, öte yanda genel tutumu aşırılaştı.

Bu gelişmeler içinde sistemi yavaş yavaş değiştirme planı altüst oldu. Keskinleşen sınıf kavgası hesapları bozdu. Dayanışma hareketi herşeyiyle açık bir karşı-devrim rayına oturdu. Toplum çapında çatışma hızla yaklaşmaya başladı.

3. Siyasal yapıdaki değişim

Son bir yıl içinde toplumda girişim, Dayanışma'nın, onun bağlaşığı Kır Dayanışması'nın (köylü birliğinin) ve öteki yandaşı öğrenci örgütünün eline geçti.

Dayanışma sendikasının 9 küsur milyon üyesi, bilinci çorba gibi, yıllardır süren haksızlıklarla çileden çıkarılmış bir yığındır. Onlar bilinçli ya da bilinçsiz daha demokratik, daha hakçı, daha adaletli bir düzen istiyorlar. Sosyalizme karşı kanalize ediliyorlar, ama işçidirler.

Köylü Birliği özel mülk sahibi, pazar için üretim yapan insanlardır. Bir CIA raporu "Kardinal şapkasını çıkardığı anda bunlar silaha sarılır" diyor. Köylü Birliği koyu katolik, aşırı gerici, sosyalizm düşmanı, gerçekten tehlikeli bir güçtür. Kuşkusuz köylünün böyle kalmasında yine partinin suçu büyüktür.

Sonra, Polonya'da partiler vardır. Demokratik Parti, Birleşik Köylü Partisi, Birleşik İşçi Partisi (Komünist Partisi). Bir de çeşitli katolik guruplar vardır. Bunlar *Ulusal Birlik Cephesi* denen bir cephe içindedirler. Polonya'nın kurtuluşundan bu yana, ülkeyi en azından kâğıt üstünde yöneten bu cephenin yöneticisi Birleşik İşçi Partisi'dir. Parlamento, UBC'nin platformudur. (PBİP işçi sınıfını, Demokratik Parti aydınları, Birleşik Köylü Partisi köylüleri temsil ediyor.) Cephe içinde ve parlamentoda yer alan katolik guruplardan birincisi Pax komünizm yanlısı bir harekettir. İkinci olarak Hristiyan-Toplumsal Birliği diye bir ekip vardır. Bu, Pax'dan ayrılan, daha bağımsızlıkçı bir guruptur. Bir de Znak diye bir gurup var ki, bu Kilise'nin siyasal koludur.

Bu yılın ortalarına dek, Ulusal Birlik Cephesi ve partiler göstermelikti. Komünist Partisi'nin en kaba anlamıyla "transmisyon kayışları"ydı, ama yığınlarla Komünist Partisi arasında gerçek bir iletişim görevi de görmüyorlardı.

Son bir yıl içinde, partinin toplumdaki otoritesinin dağılmasına paralel olarak bunlarda gerçek bir partileşme ortaya çıktı. Hatta Pax bile, "böyle parlamento olmaz, biz parlamento isek yasa getirmekten, bakanları seçmeye kadar yetkimiz olması gerekir" diyor. İlk kez parlamentoda bir saylav soru soruyor! Bunun ilk uygulandığı oturumda 16 kişi konuşmuş, soru sormuş. Tabii bunlar eski haksızlıkların hesabının sorulması oluyor.

Köylü Partisi, ilk başta tarım birlikleri kurulması isteğine karşı çıkmıştı. Bunun üzerine, kırsal alanlarda köylüler bu partinin merkezlerini işgal ettiler. Genel Sekreteri ve Merkez Komitesini kaldırıp attılar, yerine yenilerini getirdiler. Birleşik Köylü Partisi'nin bugün şöyle bir isteği var: Devletin elindeki topraklar özel çiftlikçilere devredilsin.

Oysa tarım özel mülkiyette olduğundan yıkıntı içindedir. Polonya daha sosyalist üretim ilişkilerini tam olarak kurmuş, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetini tam olarak getirmiş değildir. Daha tarımın yüzde 80'i özel ellerdedir. Durum böyleyken Köylü Partisi tarımdaki azıcık sosyalist "çıkartmayı" bile geri devşirmek için böyle bir öneriyle geliyor.

Parti bunu *kabul* ediyor. Üstelik toprakların bir kısmını da özel ellere devrediyor. Ama kimseyi doyuramıyor. Devlet topraklarının özel ellere geçişi yavaş işlemektedir, hızlandıralım ve kapsamını genişletelim diye gürültü kopuyor. Köylü Partisi açıkça restorasyon istiyor. Ve bu

tartışma bitmiş değil, sürüyor.

Toplumdaki kalkış, her tarafta organları tek tek düşürüyor. Kaleler tek tek düşüyor. Aynı şey Polonya Demokratik Partisi'nde oluyor. Genel Sekreter atılıyor ve yeni Genel Sekreter geliyor. Parti kongre kararıyla ideolojik otonomi istiyor. Ve yine kongre kararı olarak UBC partileri arasındaki ilişkilerin yeniden düzenlenmesini istiyor. Komünist Partisi'nin yönetici rolünü, Dayanışma sendikası dışardan, bunlar içeriden tartışmaya başlıyorlar. Yöneticiliğin tüzüğün birinci maddesine yazarak sağlanamayacağını biliyoruz. O bürokratik yoldur. Ancak bugün partinin yanında duranları anlamak için de bu istek iyi bir ölçüttür.

Polonya öyle bir ülke ki, durum öyle karmaşık ki, tüm süreçler içinde iki eğriyi sürekli seçebilmeliyiz. Eğrinin biri gerçekten nesnel bir gereksinime yanıt vermektedir. Yığın kabarması eski köhnemiş bürokratik yapıları, yolsuzlukları, haksızlıkları, adaletsizlikleri kıran *yeni, temiz, tabandan* bir hareket getiriyor. *Ülkeyi demokratikleştiriyor.* Bu işin iyi yanıdır. Ötekisi, adım adım karşı-devrim yaklaşıyor. Bu da kötü yanıdır.

4. Ulusal Selamet Konseyi'nin ülkeye el koymasından önceki ortam

Ordunun yönetimi ele almasından önce ülkede yaşam gerçek anlamıyla çıkmaza girmişti. Yıllardır yapılan yanlışlar ve durmayan grevler sonucunda ekonomi felç olmuştu. İşleyecek hammadde bulamamaktan endüstrinin üçte biri atıl durumdaydı.

Dayanışma hareketi giderek sabırsız bir karşı-devrim gücüne dönüşüyordu. Tüm eylemleri, istemlerinin aldığı içerik, dünyada bağlaşıklıkların niteliği, bu gerçeği gözler önüne seriyordu. Muhalif guruplar tüm ülke çapında beşyüz yayın organı çıkarıyordu. İrili ufaklı tam *beşyüz* yayın organı! Ayrıca Dayanışma'nın ana gazetesi de haftada beşyüzbin adet basıyordu.

Gelen karşı-devrim dalgasıdır ama unutmayalım kullandığı somut istemlerin çoğu özünde haklıdır, alet edildikleri yön haksızdır. Sosyalist bir ülkede şöyle bir yasa olur mu? "Devletin ve partinin yüksek memurlarının alacağı emekli maaşı, hem normalin çok üstünde olacak, hem de birkaç kuşak boyu gidecektir." (Bu yıl içinde bu yasayı kaldırdılar.) Bir takım partilere "izin ver" ama işlemesinler. Gerçekten aşırı boyutlarda olan yolsuzluğu, karaborsayı, hepsini örgütleyen ne yazık ki komünist partisi üyeleri. Muazzam bir emperyalist borçlanma, parti üyelerinin eğitimi yok, toplumun yeni ideolojiyle eğitimi yok.

Azgınca gelen saldırı karşısında parti ve devlet organları çaresiz biçimde zaman öldürmekten başka birşey yapmadılar. Bürokratik anlayışlar içinde debelenip durdular. Bu durumda toplumda *hegemonya krizi* doğdu. Partinin yönetemezliği gün geçtikçe iyice açığa çıktı.

Doğan hegemonya krizini önlemek, toplumdaki yönetim boşluğunu doldurmak için, parti, kilise ve Dayanışma'nın da katılmasıyla UBC'nin yeniden örgütlenmesini önerdi. Ortacılar bu öneriyi yaparken herhalde Dayanışma'yı iktidar çarkı içinde zamanla eritebileceklerini düşünüyorlardı. Oysa bu yolun başarı şansı çoktan kapanmıştı. Muhalefet hareketi çoktan karşı-devrim rayına oturmuştu.

Ordu yönetimi ele aldı.

5. Ne yapmalıydı?

Partinin bu ölü doğmuş önerisi yerine ne yapılmalıydı ki, sıkıyönetimlere, orduyu emekçi halkın üstüne sürmeye gerek kalmadan *halk çoğunluğunun iradesi* yeniden sosyalizm bayrağı altında toplanabilsin?

Bunu yanıtlamadan önce, partinin elindeki olanaklara bir bakalım.

Tabii ilk akla gelen, kendi başına kullanıldığında sorunu çözmeyecek, belki daha güçleştirecek, ama öteki olanaklara önemli bir destek verebilecek olanaktır: Ordu.

Polonya'daki ordunun ideolojik yapısıyla partinin ideolojik yapısı arasında bir fark olacağını sanmıyorum. Ama her ordunun ordu olmaktan gelen bir özelliği vardır. Hiçbir ülkede orduyu halkın içine tam olarak çıkarmazlar. Ordu daima kışlada yaşar. Gerçekte sosyalizmde böyle olmaması gerekir. Ama hem çağın özgül koşullarda ilerlemesi, hem de yöneticilerin yanaşımı nedeniyle, bu böyledir. Ve bunun sonucunda Polonya ordusu toplumu etkileyen akımlardan, eğilimlerden en çok kaçınabilmiş guruptur. İdeolojik sağlamlığından değil, bugün toplumda moda olan akımlarla yüzyüze gelmediği için, Polonya'da ordu sosyalizmin elindeki en önemli güçlerden biridir. Ancak halka karşı kullanılmasında çok ciddi tehlikeler taşıyan bir güçtür.

Partinin elindeki ikinci ve *temel* olanak, yığınların hareketliliğidir. Bu, paradoks gibi görünse de, değildir. Yığın hareketliliği partiyi tehdit ediyor ama *partiyi* ve *sosyalizmi* değil, Polonya'daki işçi sınıfından kopmuş, bürokratik deformasyonun en uç noktasına varmış partiyi ve sosyalizmi tehdit ediyor. *Yığın hareketi, partinin çürümüşlüğünü, bürokratik yapısını parçalamada kullanılabilirdi. Yığın hareketliliğinden işçi sınıfının desteğini yeniden kazanma yolunda yararlanılabilirdi.*

Emperyalist basın işçi sınıfının yüzde 80'i grevlere katıldı diyor. O öyle diyorsa, gerçek oran yüzde 60 da, yüzde 50 de olabilir. Demek ki en kötümser bir yanaşımla, Dayanışma'nın grev çağrısına katılmayan yüzde 30 kadar bir işçi vardır. Bunların bilinçli olarak Dayanışma'ya karşı olduklarını düşünebiliriz, çünkü üstlerindeki toplumsal baskıyı reddediyorlar ve greve katılmıyorlar. Bu sağlam bir göstergedir. En kötümser tahminle partinin işçi sınıfı içinde yüzde 30'luk bir gücü vardır. Durum çok kötü değildir. Ayrıca öteki taraf da homojen değildir. Onların hepsi de sosyalizme düşman değildir. Baskı altında greve çıkanı var vs. Yalnız öbür taraf ayakta, parti oturuyor. İşte burada fark var. Basın elinde, ordu elinde, güvenlik güçleri elinde ve en zor koşullarda işçi sınıfının en az yüzde 30'u partinin yanında! O zaman, tankları çağırmadan önce yapılacak çok şey vardı demektir. Bu olanaklara rağmen tanklar çağrılıyorsa bu, on yıl sonra çıkacak yeni bir ayaklanmanın daha sağlam temellerini hazırlamak da olabilir.

Polonya'nın sorunu Marksizmi düzgün uygulamaktır. Ekonominin, üretim ile tüketim arasında denge içinde yükselmesi gerekir. Bunun günlük yaşamda yansıması, piyasaya sürülen mallarla piyasadaki gelirin, harcanacak paranın belli oranda yükselmesidir. Bu yapılmadı. Sosyalizm nesnel yasallıklara sahip bir sistem olmaktan çıktı, plancıların masa başında düzenledikleri birşey haline geldi. O zaman işin dengesi altüst oldu. Partinin suçuyla bu duruma gelindi. Marksizm-Leninizmi düzgün uygulayan bir partiyle bu noktaya gelinmezdi.

Sovyetler Birliği böyle mi savunulur? Polonya'yı kurtarmak için altıyüz bin Sovyet askeri ölmüş. Orayı kendi toprağı yapıp oturmamış. Polonya'ya bağımsızlık vermiş. Tüm bunları birlikte düşünmek gerekiyor. Sovyetler Birliği, Polonya ve öteki sosyalist ülkeler için büyük özveri yaptı, yapıyor. Kendi işçisinin sırtından kesiyor, bu ülkelere veriyor. Onlara hiçbir yerden alamayacakları fiyata hammadde, gaz, petrol sağlıyor. Polonya'nın tüm petrolü Sovyetler'den geliyor. Bugünkü fiyatlarla dışardan petrol alamaz. Sovyetler'den Polonya'ya yiyecek, vs. normal fiyatların çok altında, pek çok kez de parasız gidiyor. Sovyet işçisi bunları biliyor. Bu yüzden Polonya'da Dayanışma ortaya çıktığı zaman, Sovyet işçisi onu kolayca şovenist, ulusçu bir hareket olarak değerlendirdi.

İstediğimiz tankların gelmemesiydi. Partinin elinde kullanacağı olanak vardı. Bunları kullansa, komünizme bağlı kadroları ayaklandırsa, sınıf savaşıysa sınıf savaşı yapsalardı. İkide bir de, "keskin bir sınıf savaşı gidiyor, karşı devrimdir bu" diye konuşuyorlar. Öyleyse, ona göre

çalışmak gerekir. Polonya'da 1 Mayıs'ı komünistler kutladılar. Çok büyük bir kalabalıktı, fakat yavaş adımlarla yürüyordu, kızıl bayrak, flama yoktu. Neden kızıl bayraklarla çıkmaz? Neden işgal etmez sokakları, alanları? Kendi devleti bu. Polonya Partisi şimdi daha suçludur. Çünkü bir yıl önce gireceği açık savaş ortamını bir yıl bekletti. Bu bekleme sürecinde büyük güçler türedi.

Evet, partinin kendine çeki düzen vermek, toplumun demokratikleştirilmesinde başı çekmek ve sosyalist yenilemeyi sağlamak için kullanabileceği, kullanması gereken önemli kozları vardı. Bu kozlar kullanılmadı. En kolayından ordu yönetimi eline aldı, sıkıyönetim ilan etti. Polonya'da sosyalizmin üstünde asılı duran soru işareti henüz kalkmadı.

Tutumumuz

Komünist Partisi kapıya dayanan karşı-devrime karşı halka yaslanmaya korktu. Çünkü bu yeni başlangıcı yapabilmek için önce kendi içinde hesaplaşması gerekiyordu. Yapamadı. Sıkıyönetim ilanıyla elindeki en kolay, ama çözücü olup olmayacağı belirsiz yolu seçti.

Gelişmeler bir toplumu devrim-karşı devrim noktasına getirdiğinde sorunların çözümünü artık zor belirler. Herşey bu zoru *doğru örgütleyebilme* ve *doğru kullanabilmeye* bağlanır. Bunu böyle koyduktan sonra, asıl tartışılması gereken noktaya gelelim.

Polonya'nın sosyalist kalması proletaryanın çıkarına mıdır? Böyle koyunca, sorun basitleşiyor. Her türlü kötülüğüyle, rüşvetiyle, yolsuzluğuyla, bürokrasisiyle, karaborsasıyla, herşeyiyle, herşeye rağmen yararınadır.

Polonya'nın düşmesi en başta Alman Demokratik Cumhuriyeti'ne önemli bir darbe olur. Dünya, tüm ülkelerde karşı-devrim dalgasının kabaracağı, dünya emperyalizminin sosyalist sistemi geriye devşirme planlarının yeniden hızlanacağı korkunç bir gericilik dönemine girer. Müthiş bir emperyalist saldırganlık dönemi başlar. Böyle bir dünyada, zaten üretim güçlerinin gelişme düzeyi geri bir sosyalizmin ayakta durması zordur. Termonükleer bir dünya savaşı kaçınılmaz olur. Tarih artık yön değiştirir. Başka bir yönden ve çok sonra sosyalizme gider. Polonya'nın sosyalist sistemde kalması, hem dünya işçi sınıfının, hem dünya insanının çıkarınadır.

Zararlı gelişmeler olacak. En başta ileri kapitalist ülkelerde sosyalizm iyice gözden düşecek. Anti-komünizm histerisi artacak, "biz demedik mi", "Sovyet emperyalistleri" lafları ortalığı saracak. Komünist partilerinin üye sayıları düşecek. Tüm dünya halklarının bilincinde demokrasi ve sosyalizm kavramları bir kez daha çatışacak. Bunların hepsi olacak ama düşünülmesi gereken, bunu kabul etmezsek ne olacağıdır.

Polonya'da gerçekten Marksist-Leninist bir parti olsaydı, işler bu duruma gelmezdi. Yanlışları şiddetle eleştirmek zorundayız. Bugüne niçin gelindiğini anlamak çözümün başlangıcıdır. Komünist partisi, ortacı oportünizmin elinde, sürekli olarak Marksizme ters işler yaptı, hâlâ da yapıyor. Polonya'da sosyalizm ve demokrasi kara gün yaşıyor. Gdansk'da tersane işçilerine, Silezya'da madencilere tanklarla saldırmak bürokratik-ortacı oportünizmin iflasıdır.

Şimdi Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin önünde tarihsel bir görev duruyor. Bugün yaşanan kara günün içinden temiz bir silkiniş çıkartabilmek için son bir yılın demokratik kazanımlarını korumak. Gelen karşı-devrimdi ama haksızlıklara karşı doğruları kullanıyordu. Bu doğruları gericilerin elinden almak gereklidir. Yalnızca sosyalizm düşmanlarını güçten düşürmek için değil. Asıl olarak *doğrular devrimci olduğu için.* Partinin bu kader belirleyici görevi yerine getirmesinde bugünkü yönetime değil partinin Marksist-Leninist cevherine ve işçi sınıfının sağ duyusuna güveniyoruz. Tüm dünya komünistlerinin de partiyi bu yola zorlamada önemli bir katkısı olabilir. Bu zorlamayı örgütlemek tüm komünist partilerinin enternasyonalist görevidir.

Bir daha altını çizeyim. En sonunda soru, bütün eksiğine, aksağına rağmen, bu dünya sosyalist sisteminin dünyada varolması, dünya devriminin yararına mıdır, zararına mıdır sorusudur.

Böyle bir soru sormak herhalde okuyucuyu köşeye sıkıştırmak olmuyor. Bu yaşamda gerçekten varolan bir sorudur. Herşey buna göre belirleniyor. Ordunun işleri ele almasına karşı çıkıp çıkmamanın altında bu sorunun yanıtı yatar. Çünkü biz hayallerden, niyetlerden konuşmuyoruz. Sovyetler Birliği'nin çizgisini de ne yazık ki değiştiremiyoruz. Şimdilik bunu veri alıp oradan düşünmeye başlamak gerekiyor. Ortacılık kolay gitmeyecektir. Ortacıların yönetimde olduğu, bu eksikliklere sahip sosyalizmin herşeye rağmen varolması daha iyidir diyorsak, o zaman kabul edeceğiz. Ancak, bu *eleştirisel bir kabul* olacaktır.

Polonya'daki gelişmelere *eleştirisel kabul* göstermemiz, bir başka fikrimizle daha bağlanır. Biz, sosyalist sistem bu sınırlar içinde kendi çabasıyla emperyalist sistemi geçemez diyoruz. Bugünkü koşullarda sosyalizmin emperyalizmi geçmesini ve çağın böylece değişmesini beklemek revizyonizmdir. Bizim menşeviklerin de yaptığı budur. Tek kurtuluş yolu vardır. Devrimler yoluyla sosyalist sistemi desteklemek. Sosyalizmin başarısı için, likidasyon olmaması için (likidasyon tehlikesi vardır), devrimler gerekiyor. *Bugün sosyalist sistemin varlığı, dünya devrimine zaman kazandırıyor,* destek veriyor. Dünya değişiyor, her gün komünizm ordusuna yeni katılmalar oluyor. Sosyalist ülkelerin dayandığı her gün, dünyanın öteki taraflarında devrim olanakları artıyor ve böyle karmaşık bir biçimde dünya sosyalizme doğru ilerliyor.

"Tarih bizimle beraberdir". Bu genel bir doğrudur. Genel doğrulara soyut olarak yapışılırsa, mantık döner, yapışanı vurur. Savaşlar, muharebelerle kazanılıyor. her bir muhārebeyi kendi içinde değerlendirip, genelle bağını düşünüp, ona göre tutum almak gerekiyor. Ötekisi kaderci bir anlayış olur. Tarih eninde sonunda tüm dünyaya komünizmi getirecektir. Fakat bu süre elli yıl da olur, üçyüz yıl da. Bu bizlerin, tüm insanlığın bilinçli tutumuna bağlı birşeydir.

Sonuç

Görüşümüzü özetlersek, Polonya'da karşı-devrim ezilmelidir. Bunda, görevi iç ve dış düşmana karşı ülkesini, sosyalizmi korumak olan ordunun önemli rolü olacaktır. Ancak bu, *başrol* değil, *yardımcı* bir rol olabilir. Çünkü, "işçi sınıfına karşı şiddet uygulamak, ya da çeşitli yöntemlerle istekleri eritmek ve eski yolu sürdürmek çıkar yol değildir. Komünistleri Polonya'da bir dış güç yapmaktan başka sonuç vermez". (*Sosyalizm Üstün Gelecektir*)

Karşı-devrimi ezmenin *tek* geçerli yolu vardır: *İşçi sınıfının ve emekçi halkın gönlünü kazanarak toplumun aktif çoğunluğuna başrolü vermek.* Açık, aktif yığın savaşımı!

Açık, aktif yığın savaşımını örgütleyebilmek için partiden başlayarak her düzeyde *demokratikleşmek,* yığın demokrasisini yaşama geçirmek gerekir. Demokrasi sınıf kavgasının en açık, en geniş, en verimli örgütlenmesinden başka birşey değildir. Ancak yığın demokrasisi Polonya'da uç noktalara varan 'işçi sınıfı-devlet, parti' yabancılaşmasını ortadan kaldırabilir. Sosyalizmi ancak yığınlar kalıcı olarak savunabilir. Polonya'da karşı karşıya düşen sosyalizmle demokrasiyi yanyana, elele getirmeden bir adım ileri gidilemez.

"Ne olursa olsun, Polonya olayları dünya komünist hareketinde ve dünya sosyalist sisteminde yeni bir dönem açacaktır. (Bugün açmıştır—R.Y.) Dünya sosyalizminin ... geride kalan demokratik yönü gelişecektir. Gelişmek zorundadır." (*Sosyalizm Üstün Gelecektir,* Eylül 1980.)

Polonya'da karşı-devrim yığın savaşımıyla ezilmelidir!

Demokratikleşme ve sosyalist yenilenme sürmelidir!